

Φιλοσοφία και Παιδεία

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (Ε.Κ.Δ.Ε.Φ.)

ΕΤΟΣ 14ο
ΤΕΥΧΟΣ 46

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ -
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008

«Μάλα γάρ φιλοσόφου τοῦτο
τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν·
οὐ γάρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας
ἢ αὗτη»

[Πλάτ. Θεαίτητος (155 Α)]

Φιλοσοφία και Παιδεία

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

**Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ
ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΩΝ:**

Γραμματικής Αλατζόγλου-Θέμελη
Κωνσταντίνας Γογγάκη
Δημήτρη Διαμαντόπουλου
Μίρκας Κακαδέλη
Αντώνη Ε. Καλαμπάκα
Ειρήνης Καμπερίδου
Δημήτρη Καπάδοχου
Άννας Κελεσίδου
Βασίλη Μακρυπούλια
Ιωάννη Μάντζαρη
Μαρίας Μαρκαντωνάτου
Δημήτρη Μαρκόπουλου
Σέργιου Ν. Μοσχονά
Σπύρου Γ. Μοσχονά
Χρίστου Ν. Πολάτωφ
Αντώνη Η. Σακελλαρίου
Αναστάσιου Α. Στέφου
Στέλιου Ταβουλάρη

* * *

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΚΔΕΦ

Πρόεδρος: Σπ. Γ. Μοσχονάς, **Αντιπρόεδρος:** Αντ. Ε. Καλαμπάκας, **Γενικός Γραμματέας:** Χρ. Ν. Πολάτωφ.
Ταμίας: Δημ. Διαμαντόπουλος, **Μέλη:** Έλσα Αραχωβίτη (Έφορος Δημοσίων Σχέσεων),
Σταμ. Πορτελάνος (έφορος Διεπιστημονικών Σχέσεων), Σωτ. Φουρνάρος (Έφορος Δημοσιεύσεων & Τύπου)

* * *

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου
συνεπικουρούμενα από τους:
Αλεξάνδρα Γαρμπή - Χατζηαναστασίου
Μαρία Μαρκαντωνάτου

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Γραμματική Αλατζόγλου - Θέμελη, Ομ. Καθηγήτρια Φιλοσοφίας Ιονίου Πανεπιστημίου
Γεώργιος Ι. Αντωνόπουλος, Ομ. Καθηγήτρις Φιλοσοφίας Παντείου Πανεπιστημίου
Μυρτώ Δραγώνα - Μονάχου, Ομ. Καθηγήτρια Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Αθηνών
Ιωάννης Καλογεράκος, Καθηγήτης Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Αθηνών
Γιάννης Τζαβάρας, Καθηγήτης Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Κρήτης
Δημήτρης Τζωρτζόπουλος, δρ. Φιλοσοφίας - Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων

ΝΟΜΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ: δρ. Θεόδωρος Σταυρόπουλος, Δικηγόρος
δρ. Ελένη Δέδε, Δικηγόρος

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΒΛΕΨΗ: Clevermedia, Δράκοντος 18, Καισαριανή, Τηλ. 210-7247506, 7247534

**ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ:**

Σπύρος Γ. Μοσχονάς
Πρόεδρος της ΕΚΔΕΦ

Εθνικής Αντιστάσεως 20 - 143 43 N. Χαλκηδόνα, Τηλ. 210 25.10.020, 210 25.80.814 - Fax 210 25.32.558

Iανουάριος - Απρίλιος 2008

ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ:

«Ο ΞΕΛΙΑΝΤΡΟΠΟΣ ΖΥΓΟΣ» (1816)

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΜΠΕΡΙΔΟΥ
Λέκτορα της Κοινωνιολογίας στο ΤΕΦΑΑ Πανεπιστημίου Αθηνών

1. Εισαγωγή: Religious Intelligence

Στη Σμύρνη, το 1819, αποκεφαλίσθηκαν μπροστά στους συμπατριώτες τους, τρεις Έλληνες, τα πτώματα των οποίων, «για τρεις ημέρες, εκτέθηκαν στο κοινό με τα κεφάλια τους τοποθετημένα ανάμεσα στα πόδια τους και με το στήθος και το στομάχι τους προς το έδαφος.» (Religious Intelligence 1819: 373).

Σύμφωνα με την αναφορά που δημοσιεύτηκε στο Religious Intelligence, ένας από τους τρεις Έλληνες ονομαζόταν Αθανάσιος, 24 ετών, και εκτελέστηκε επειδή αντιστάθηκε στον εξισλαμισμό. Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι ο Αθανάσιος, αναγκάστηκε να εξισλαμισθεί, αλλά «επειδή την ίδια στιγμή το μετάνιωσε» πήγε στο Άγιο Όρος, όπου παρέμεινε για μερικούς μήνες για να προετοιμασθεί για την επιστροφή του στη Σμύρνη, δηλαδή για να αντισταθεί στους Τούρκους και να αντιμετωπίσει το θάνατο. Επιστρέφοντας στη Σμύρνη αποστάθησε δημόσια από το Ισλάμ και ως συνέπεια αυτού φυλακίσθηκε και υπέστη βασανιστήρια για να αλλάξει την απόφασή του. Οι Τούρκοι, κατά τη διάρκεια των βασανιστηρίων, επανειλημμένα του πρότειναν ότι θα του χάριζαν όχι μόνο τη ζωή του, αλλά και «πολλά πλούτη, σπίτια και γη, εάν άλλαξε την απόφασή του και παρέμενε Τούρκος.» Εντούτοις, όπως τονίζεται στην αναφορά, «μάταια προσπάθησαν να τον μεταπείσουν να παραμείνει Τούρκος», και ο Αθανάσιος οδηγήθηκε μπροστά σε ένα μεγάλο τζαμί, όπου του πρότειναν ξανά ότι θα του χάριζαν τη ζωή του και μεγάλη περιουσία, αλλά εκείνος αρνήθηκε και τον αποκεφάλισαν εκείνη την στιγμή μπροστά στα μάτια των υπόδουλων Έλληνων. Στη συνέχεια οι Τούρκοι στρατιώτες έριξαν νερό στο λαιμό του πτώματός του έτσι ώστε να μην μπορέσουν οι παρευρισκόμενοι Έλληνες που παρακολούθησαν την εκτέλεση να βουτήξουν τα μαντήλια τους μέσα στο αίμα του νεκρού Αθανάσιου και να τον ανακηρύξουν Άγιο. Το πτώμα του Αθανάσιου εκτέθηκε για τρεις ημέρες στο κοινό, με το κεφάλι του τοποθετημένο ανάμεσα στα πόδια του. (Religious Intelligence 1819: 373-375))

2. «Οι Τούρκοι κατά κανόνα αποκεφαλίζουν τους Έλληνες» (1786), «ο Τούρκικος Ζυγός» (1840)

Περιηγήτριες του 17ου, 18ου, 19ου και αρχές του 20ου αιώνα επεξεργάζονται, με περίσσια λεπτομέρεια, τους διωγμούς, τον εκφοβισμό, τις καθημερινές άνομες πράξεις, τις λεηλασίες, τις προσβολές και την τρομοκρα-

τία που υπέστησαν υποτελείς υπήκοοι των Οθωμανικών επικρατειών. (Καμπερίδου, 2002: B' 806-878)

«Πρέπει να σας πω, αγαπητέ αδελφέ, ότι οι Τούρκοι [...] εδώ και καιρό επετίθεντο κατά των Ελλήνων, τους οποίους αποκεφαλίζουν, και άλλους τους απαγάγουν και τους παίρνουν μαζί τους.», γράφει σε επιστολή της από την Αθήνα (με ημερομηνία Οκτ. 1687), η Σουηδέζα περιηγήτρια Anna Mansdotter Agriconia, αργότερα γνωστή ως Anna Akerhjelm (1642-1688), Η Anna Akerhjelm συνόδευε την Miss Catharina Charlotta de la Gardie ως κυρία επί των τιμών σε όλες τις περιηγήσεις της, ακόμα και μετά τον γάμο της τελευταίας, το 1682, με τον Κόμη Otto Guillaume Koenigsmaark, ο οποίος ανέλαβε το 1686 τη διοίκηση του Βενετικού Στρατού και των μισθοφόρων του κατά των Τούρκων. Οι δύο γυναίκες ακολούθησαν τον Κόμη Koenigsmaark κατά την διάρκεια της εκστρατείας του Francisco Morosini στο Μοριά, κατά την κατάληψη και πολιορκία της Αθήνας (1687), και κατά την πολιορκία της Χαλκίδος στο λιμάνι του Νεγρεπόντη το Σεπτέμβριο του 1688. (Akerhjelm 1854: 214-255, Akerhjelm 1862: 50-55)

Όσο πλουσιότεροι ήταν οι Χριστιανοί της Πόλης, τόσο μεγαλύτερος ήταν ο κίνδυνος για την ζωή τους, παρατηρεί σε επιστολή της το 1717 η Lady Mary Wortley Montagu, σύζυγος του Αγγλου Πρέσβη στην Κωνσταντινούπολη. Σε άλλη επιστολή της την ίδια περίοδο πληροφορούμαστε για την εκτέλεση-δολοφονία ενός Έλληνα της Πόλης. Κατά την Montagu, ο Έλληνας αυτός, που ονομαζόταν Πετράκης, συνεργάζοταν με τον σουλτάνο, και συνάντησε ξαφνικό θάνατο εξ' αιτίας της ζήλιας των υπουργών του Σαράι. (Montagu 1718:25-26, Montagu 1840: 142)

«Αυτός ο τρόπος ζωής, ακόμα και στον Παράδεισο [Κωνσταντινούπολη] πρέπει να είναι τρομακτικός.», γράφει για τους Έλληνες σε επιστολή της το 1786, η Αγγλίδα περιηγήτρια Lady Elizabeth Craven, υπογραμμίζοντας ότι, αν και υπήρχαν τόσοι Έλληνες, δοσοί και Τούρκοι στην Κωνσταντινούπολη, «οι Τούρκοι κατά κανόνα αποκεφαλίζουν τους Έλληνες» (1789: 239). Επισημαίνει, επίσης ότι οι Έλληνες βίωναν μία καθημερινή κατάσταση τρόμου, και ότι με την παραμονή τους στην Κωνσταντινούπολη διακινδύνευαν την ζωή τους, και ουσιαστικά ήταν φυλακισμένοι μέσα στα σπίτια τους, κρύβοντας, όσο μπορούσαν, τις περιουσίες τους, αλλά ανεπιτυχώς επειδή το Σαράι είχε καλούς κατασκόπους. (Craven 1789:209, 238-239) Σε άλλη επιστολή της η Lady Craven αναφέρει, ότι είχε λάβει ένα γραπτό μήνυμα, από έναν

